

SABJÁN TIBOR

(1952. március 14. – 2009. április 4.)

A legszebb magyar egyetemi kampusz harmadik emeletének jobb oldali folyosóján, ahonnan szemben az intézmény patinás könyvtárának olvasóterme, a másik oldali karzaton az egyetemnek az örökkévalóság számára keretekbe festve egykori híres tanárainak és tanulóinak névsora, felfele az üvegkupolával takart végtelen ég;

1980 szeptemberének végén fél tucat izgatott fiatalember ácsorgott. Hozzájuk csatlakozott egy idősebb, visszafogottan elegáns férfi, akiről bemutatkozása után kiderült, hogy nem a Néprajzi Tanszék oktatója, hanem leendő „levelezős” csoporttársunk: Sabján Tibor. Nemcsak az egyetemen, hanem a „Kálvinista Rómában” is otthonosan mozgott, hiszen hat évvel korábban az itteni Ybl Miklós főiskolán, magasépítész szakon szerezte meg első diplomáját. Mivel 1976-tól a Szentendrei Szabadtéri Múzeumban dolgozott építészként, nem csodálkoztunk azon, hogy a népi építészet szemináriumokon egyenrangú partnerként vett részt professzorunkkal, Dám Lászlóval. Annál meglepőbb volt, hogy a tanszék kiadványaiban sorra megjelenő – összetéveszthetetlen stílusú – rajzok mindegyikét (gyakran név nélkül) Tibor jegyezte. Bár már ekkoriban is jelentek meg felmérései, majd tanulmányai a Skanzen évkönyvében a tüzelőberendezésekről, e tárgyban készült művészi műszaki rajzait első, – nem véletlenül több kiadást is megért – „A búbos kemence” című könyvében csodálhatjuk meg. Mint az alföldi egyetemen akkor még csak elvétve tanuló dunántúliak – Tibor Szekszárdon született – nyaranként is rendszeresen találkoztunk. A 80-as években gyakornokként dolgozhattam mellette Szentendrén. Precizitása, az általa választott tudományos kérdések iránti alázata mellett itt azt is megtapasztalhattam, hogy mindenkivel szemben segítőkész, nem idegen tőle a kissé kesernyés humor, a játék, a zene. Megmutatta – a sajnos ma is csak kevesek által ismert „szamizdat” karikatúráit, megcsodálhattam az általa készített kerékpárt, aztán hajnalig ültünk az Artéria Galériában, az akkor botránykönek számító Bizottság zenekar fellépésén. Aztán a következő nyáron hosszú gyalogtúránk pihenőjeként egy öreg nógrádi méhészt, tárogató játékát rögzítettük. Tibor ugyanis a – sípoktól a tekerőlantig – hagyományos népi hangszerek iránt is vonzódott, gyűjtötte is azokat.

Az 1980-as évek közepétől már többnyire Győrött találkoztunk. A Kisalföld népművészetét bemutató monográfia számára megírta a „kályhák” fejezetet. A kályhás mesterség szisztematikus feldolgozása során mikor a dóri Völcsey dinasztia, a győri Fruhmann műhely került sorra, Tibor első kérésre elkészítette a későbbi múzeum forgatókönyvét. Az ő útmutatásai és a kályhák bontása során készített dokumentációja alapján valósulhatott meg az első magyarországi cserépkályha történeti múzeum-együttes, ahol a látogatók nemcsak e csodálatos tüzelőberendezések történetét és esztétikai értékeit ismerhetik meg, hanem egy – Tibor által megálmodva felújított – működő kályhás műhelyben a mesterséghez is közelebb kerülhetnek. A kiállítás 2008. szeptember 20-i megnyitását is – már betegen, sugárkezelésről érkező – első szóra vállalta. Itt elmondott beszéde híven tükrözte személyiségét: csak

tudományosan megalapozott, pontosan megtervezett és kivitelezett „eredményeket” érdemes a nagyközönség elé tárni. Nem a magunk, hanem az egykori mesterek tudását, emberségét kell a központba állítani.

Ekkor találkoztunk utoljára, sajnos halálának híre is több ezer kilométerre jutott el hozzám. Csak szellemes bejegyzéseivel ellátott könyvei vannak velem, s az a megnyugtató tudat, hogy Sabján Tibor munkáit – több mint egy tucat monográfiáját és számtalan helyen megjelenő cikkeit – napjainkig haszonnal forgatják a régész, történész, néprajzos kollégák csakúgy, mint a kályhás szakma régi és új generációjának képviselői. Talán a Debreceni Egyetem hírességeinek sorában, az egyik üresen maradt keretbe fel lehetne írni: Sabján Tibor 1952 – 2009. építész-néprajzos, EMBER!

Perger Gyula